

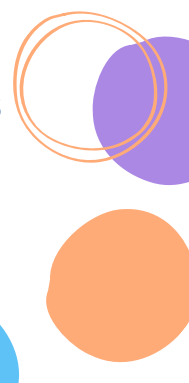
ATT MOTVERKA VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Policyrekommendationer 2020

Följande rekommendationer har tagits fram av kvinnor, mellan 17- 25 år, från olika delar av Stockholm. Genom sitt engagemang i Motkraft, ett projekt inom Operation 1325, bjöds de in till en workshop tillsammans med Life & Peace Institute i oktober 2020.

Operation 1325 är en svensk civilsamhällesorganisation som arbetar för implementeringen av FN:s säkerhetsrådsresolution 1325. Life & Peace Institute (LPI) är ett internationellt fredsinstitut som i partnerskap med andra verkar för icke-våldsam konfliktlösning.

Life & Peace Institute och dess Peacefinders projekt har sedan 2018 verkat för att engagera unga i Sverige kring FN-resolution 2250 om unga, fred och säkerhet och Agenda 2030 för Hållbar Utveckling. Det har blivit tydligt att det finns ett behov av att låta unga reflektera över hur dessa internationella ramverk uttrycker sig i deras vardag för att de ska på bästa sätt förstå varför det är viktigt att de bryr sig om dessa ramverk. Vad som också blivit tydligt är att unga har starka erfarenheter av det som nämns i båda dessa. Teman såsom utanförskap och segregation, som länkar till flera av de Globala målen, har varit återkommande i samtal med unga. Hur ungas upplevelser av trygghet, tillit och inkludering påverkas beroende på var i Sverige de bor, och vilken socioekonomisk identitet de har, är också något som har blivit synligt. Den workshop kring våldsbejakande extremism som organisationen höll tillsammans med Operation 1325 hade ett fokus på våldsbejakande extremism men länkade samtidigt till flera av de ämnen och teman som Life & Peace Institute har stött på i sitt övriga arbete i Sverige. Problemen, och rekommendationerna, som de unga lyfte den dagen visar att ungas medverkan är nödvändig i Sverige för att Sverige ska kunna leva upp till både FN-resolution 2250 och Agenda 2030.

OPERATION 1325

Operation 1325 har sedan 2015 haft ett ökat fokus gällande unga, fred och säkerhet med stöd av FN:s säkerhetsrådsresolution 2250. Resolutionen belyser bland annat hur unga i världen och i Sverige måste inkluderas och höras för att vi ska kunna uppnå fredliga och inkluderande samhällen, fria från våldsbejakande extremism. Operation 1325 kombinerar det arbetet med resolution 2242 som uppmanar alla FN:s medlemsländer att försäkra sig om kvinnors deltagande och ledarskap i arbetet mot extremism i projektet Motkraft. Precis som i fredsprocesser runtom i världen tror vi att Sverige går miste om den förmåga och kraft till förändring som unga kvinnor besitter om vi inte lyssnar till deras röster och bereder väg för deras perspektiv på fred och säkerhet. Denna rapport presenterar rekommendationer för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, framtagna av unga kvinnor från olika områden i Stockholms län och projektet Motkraft. Motkraft syftar till att stärka unga kvinnor som aktörer i arbetet mot våldsbejakande extremism och belysa hur ett genusperspektiv kan stärka det förebyggande arbetet. Projektet finansieras av Jämställdhetsmyndigheten under år 2020.

UNITED NATIONS COUNTER-TERRORISM CENTRE (UNCCT)

United Nations Counter-Terrorism Centre (UNCCT) är en del av FN:s kontor för kontraterrorism (UNOCT) och arbetar med kapacitetshöjande insatser för FN:s medlemsländer och andra relevanta aktörer inom förebyggande och motverkande av terrorism. Centret arbetar även för att stärka och engagera unga i FN:s globala, regionala och nationella arbete för att förebygga våldsbejakande extremism. Under 2020 har UNCCT upprättat ett globalt ungdomsprogram – The Youth Engagement and Empowerment Programme – för att främja ungas roll som samarbetspartners i arbetet mot våldsbejakande extremism och terrorism. En av programmets målsättningar är att skapa en länk mellan unga och beslutsfattare genom att lyssna och ta tillvara på deras prioriteringar inom området. Rapporten är ett resultat av en workshop som speglar ungas perspektiv och rekommendationer tack vare ett nära samarbete med Life and Peace Institute och Operation 1325. Workshopen är en av flertalet ungdomsledda lokala initiativ för att inkludera och engagera unga i denna fråga. Innehållet speglar inte nödvändigtvis FN:s syn på problemet utan bör ses som ungas bidrag för att finna lösningar på en av vår tids svåraste utmaningar.

TILLHÖRIGHET OCH FRAMTIDSTRO

Följande rekommendationer har tagits fram av kvinnor, mellan 17- 25 år, från olika delar av Stockholm. Genom sitt engagemang i Motkraft, ett projekt inom Operation 1325, bjöds de in till en workshop tillsammans med Life & Peace Institute i oktober 2020.

SITUATIONSANALYS

- Våldsbejakande extremism anses vara ett av de största hoten mot det svenska samhället.¹ Enligt Säkerhetspolisen finns en ökad risk för polarisering och framväxt av extremistiska åsikter.²
- Gemensamt för dem som söker sig till våldsbejakande extremism är ett upplevt utanförskap; en känsla av att inte höra hemma och sakna en väg framåt.³
- Utanförskap trigger en vilja att vara en del av något och att uppfylla en funktion. Extremistiska miljöer erbjuder ett aktörskap och en gemenskap som lockar.

REKOMMENDATIONER I KORTHET

1. Skolan bör satsa på en större bredd av framtidsalternativ för barn och unga. Skolan har även en unik möjlighet att bidra till jämlika förutsättningar för en meningsfull fritid och möten mellan olika grupper.
2. Civilsamhället bör stödjas för att utveckla projekt som för samman unga människor som annars inte möts

Studievägledare bör presentera ett större urval yrkesområden annat än strikt akademiska eller traditionella yrken, kampanjer för att lyfta alternativa förebilder bör arrangeras

När barn och unga saknar framtidsmöjligheter och tilltro till goda framtidsutsikter är känslan av gemenskap och inkludering som extremistiska grupper erbjuder lockande.⁴ Studievägledare spelar en viktig roll i barn och ungas framtidsutsikter men förväntningar för vad studievägledare kan åstadkomma är låga, och barn och unga har generellt dålig insikt i vad studievägledare kan bidra med.⁵ Detta är ett problem eftersom en av fem pojkar och en av tre flickor i årskurs 5 som bor i förorter tror att de kommer att ha svårt eller väldigt svårt att få jobb i framtiden. I årskurs åtta är det 30-40% som tror att det blir svårt att få jobb i framtiden. I glesbygden tror endast 60% av barnen att de kommer att gå vidare till högre studier men 80% av barnen i förorten har den uppfattningen.⁶

Fritidsaktiviteter via skolan bör utvecklas för att skapa trygga och tillgängliga fritidsaktiviteter för barn och unga

Fritidsaktiviteter ger möjlighet att skapa nya bekantskaper och tillhörighet, men barn och unga har olika förutsättningar att delta i meningsfull fritid. För att öka jämlikheten bör sådana aktiviteter kopplas till skolan och vara gratis. En meningsfull fritid kopplad till skolan minskar risken att unga söker sig till destruktiva miljöer efter skoltid. Aktiviteterna kan ledas av ungdomsledare i syfte att skapa positiva förebilder för de yngre, erbjuda aktörskap och arbetsmöjligheter för de unga som söker tjänsten som ungdomsledare, och skapa samhörighet över generationer.

Fler projekt inom civilsamhället bör syfta till att föra samman unga som inte möts i andra sammanhang

För att motverka stereotyper, grupperingar och polarisering som gynnar extremistiska miljöer krävs mötesplatser som tillåter gränsöverskridande relationer. Civilsamhället erbjuder möjligheter till mötesplatser som unga annars inte skulle få tillgång till eftersom sociala kontakter till stor del bestäms av skola, boende och familj. Civilsamhället kan arrangera gruppkonstellationer som skapar större förståelse för personer från andra bakgrunder än sin egen och på så sätt bekämpa polarisering och främja tillhörighet.

Källor:

1. Säkerhetspolisen, "Demokratin hotas från flera håll", 2020, hämtad 2020-11-15
- Center mot våldsbejakande extremism, "Säkerhetspolisens årsbok 2019", 2020, hämtad 2020-11-15
2. Wallberg, Peter, "Säpo: Risk för ökad radikalisering", Svenska Dagbladet, 2020-11-19, hämtad 2020-11-20
3. Socialstyrelsen, "Våldsbejakande extremism, Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna", 2017, s. 14, hämtad 2020-11-20
4. Barnombudsmannen "Barns och ungas erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism", 2018, s.18, hämtad 2020-11-20
5. SOU 2019:4, "Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle", 2019, s.22, hämtad 2020-11-20
6. Barnombudsmannen, "Utanförskap, våld och kärlek till orten, Barns röster om att växa upp i utsatta kommuner och förorter" 2018, hämtad 2020-11-20

TILLGÅNGAR I SAMHÄLLET

Följande rekommendationer har tagits fram av kvinnor, mellan 17- 25 år, från olika delar av Stockholm. Genom sitt engagemang i Motkraft, ett projekt inom Operation 1325, bjöds de in till en workshop tillsammans med Life & Peace Institute i oktober 2020.

SITUATIONSANALYS

- Tillgångar har betydande inverkan på barn och ungas utveckling. Tillgångar påverkar barn och ungas tilltro och tillhörighet till samhället. **Klyftor i samhället gör kontraster starkare, och ett tydligare perspektiv av "vi" och "dom" uppstår.** Därmed ökar risken för radikalisering.
- **Alla barn har rätt till ett liv fritt från våld och möjlighet till utveckling.** Förutom det lidande det innebär för stunden ger våld allvarliga konsekvenser på lång sikt för en ung persons utveckling, psykiska och fysiska hälsa. Det innebär även en ökad risk för isolering.⁷
- Polisiära insatser tänkta att skapa trygghet leder istället många gånger till misstro till systemet som helhet. **Exempelvis skickas polisinsatser till samma platser men utan tillräcklig omfattning.**⁸ Polis uppfattas delvis som kontrollerande och provocerande istället för trygghetsskapande när problemen kvarstår.

REKOMMENDATIONER I KORTHET

1. Ökat fokus på att lösa bostadsbristen och skapa bostäder som är tillgängliga för alla grupper.
2. Mer resurser i "utsatta områden".* Detta skulle kunna inkludera tillgång för alla till myndigheter och civilsamhälle samt tjänster som de erbjuder. Resurser ska finnas för alla, särskilt de som är våldsutsatta.
3. Marknadsför stömlinjer som finns tillgängliga på flera olika språk t.ex. via skolan.

Ökat fokus på att lösa bostadsbristen och skapa bostäder som är tillgängliga för alla grupper

Barn och ungas bostäder påverkar till stor del deras vardag och uppväxt,⁹ samtidigt som boende och skola anses vara de främsta bidragande faktorerna till ökad segregation under 1998 - 2016.¹⁰ Det finns därför en stor risk att barn och unga fastnar i en ond cirkel där deras framtid är beroende av deras uppväxt, men där deras uppväxt inte ger dem möjligheter till att påverka sin framtid.¹¹ Segregation resulterar i en negativ syn på social sammanhållning i samhället,¹² vilket bland annat uttrycks i att personer i segregerade områden har lägre tillit till det politiska etablissemanget och därför engagerar sig mindre.¹³

*Detta är de unga deltagarnas egna ordval för att beskriva områden där vi ser ojämlikt resultat av de resurser som finns. Det kan handla om såväl förort som landsbygd.

Mer resurser i utsatta områden och minskad segregation

Det krävs mer resurser i utsatta områden för att minska segregation och öka tilltron till samhället. I en studie av Barnombudsmannen beskriver flera barn en dubbelhet inför polisen. Fler poliser bidrar till trygghet men blir också ett synligt bevis på den otrygghet som kan finnas i området. I vissa fall riskerar deras närvaro att utlösa ytterligare våld.¹⁴ Resurser i utsatta områden ska inte bara vara kopplade till grundläggande behov som polis eller sjukvård, utan även kulturella satsningar som bidrar med positivitet och stolthet.

Marknadsför stödlinjer som finns tillgängliga på flera olika språk

Barn och unga bör få större stöd i relation till våld, otrygghet och radikalisering. Stödlinjer idag är framförallt på svenska och många gånger riktade till kvinnor och tjejer, trots att det finns ett behov att ha mer inkluderande stödlinjer som kan användas av de som talar andra språk än svenska och av fler könsidentiteter (som exempelvis killar och män). Stödtelefoner bör erbjuda information om maskulinitetsnormer och föreställningar om våld och kön. Skulle det visa sig att killar och män är mindre benägna att använda telefon som hjälpmedel bör detta tillgodoses och istället erbjuda chatt, fysiska möten, eller vad som lämpas bäst.

Källor:

7. Länsstyrelsen Hallands län och Region Halland, "Våld i nära relationer. En regional handbok", 2019, hämtad 2020-12-09
8. Unicef, "Barn i socialt utanförskap halkar efter i samhället", 2020, hämtad 2020-11-20
9. Unicef, "Barn i socialt utanförskap halkar efter i samhället", 2020, hämtad 2020-11-20
10. Skolverket, "Kartläggning av huvudmäns arbete med att motverka skolsegregation", 2018, s. 3, hämtad 2020-11-21
11. Skolverket, "Skolsegregation", 2020, hämtad 2020-11-21
12. Skolverket, "Kartläggning av huvudmäns arbete med att motverka skolsegregation", 2018, s. 3, hämtad 2020-11-21
13. Linköpings Universitet, "Människor i segregerade områden deltar mindre i det politiska livet", 2018, hämtad 2020-11-21
14. Barnombudsmannen, "Utanförskap, våld och kärlek till orten, Barns röster om att växa upp i utsatta kommuner och förorter", 2018, s. 31, hämtad 2020-11-21

DEMOKRATI OCH RÄTTIGHETER

Följande rekommendationer har tagits fram av kvinnor, mellan 17- 25 år, från olika delar av Stockholm. Genom sitt engagemang i Motkraft, ett projekt inom Operation 1325, bjöds de in till en workshop tillsammans med Life & Peace Institute i oktober 2020.

SITUATIONSANALYS

- Sedan 1 januari 2020 är Barnkonventionen svensk lag. Beslutet innebär att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av konventionen.¹⁵ Lagstiftningen för att stärka barns rätt i relation till föräldrarnas i våldsamma hem eller i en hederskontext har stärkts,¹⁶ men inte i tillräckligt utsträckning.¹⁷
- En studie från Barnombudsmannen visade att barn har begränsad kunskap om konventionen och främst kopplar sina rättigheter till sjukvård, skola och mat.¹⁸
- Säkerhetspolisen varnar för att allt fler sympatiserar med de extremistiska miljöernas ideologi och skapar grogrund för rekrytering.¹⁹ Det tar sig även i uttryck i form av hot och hat. Den senaste rapporten från BRÅ visar att hatbrott ökat med 11% från 2016 till 2018 och med 29% sedan 2013 till 2018.

REKOMMENDATIONER I KORTHET

1. Inkludera information om Barnkonventionen i skolan (med särskilt fokus på våld i hemmet och barns rättigheter till beskydd).
2. Stärk barns rättigheter gentemot föräldrarna.
3. Mer fokus på information kring politik och demokrati i skolan, kopplat till ungas verklighet och vardag.

Inkludera information kring Barnkonventionen i skolan

En undersökning av Barnombudsmannen från 2008 visade att var femte barn visste vad Barnkonventionen var. När studien replikerades under 2018 ställdes samma fråga och ungefär hälften av barnen visste nu om vad barnkonventionen var.²⁰ **Barn behöver veta om sina rättigheter i större utsträckning och skolan är det format som lämpar sig bäst eftersom det garanterar att alla barn får tillgång till undervisningstillfällen.** Undervisning eller informationstillfällen bör även beakta att tjejer och kvinnor kan ha olika möjligheter till stöd kring sina rättigheter än killar och pojkar. Informationstillfällen är även en viktig möjlighet att belysa kopplingen mellan normer och lagar, och här koppla till hur maskulinitetsnormer riskerar att leda till normalisering av våld i hemmet.

Stärka barns rättigheter gentemot föräldrarna

Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) lever ungefär 150,000 barn i Sverige i våldsutsatta hem. Våld i hemmet ökar risken för att den som utsatts för våld antingen själv utsätter andra för våld eller blir fortsatt våldsutsatt. Våld mot barn påverkar deras fysiska och känslomässiga utveckling, samt deras relationer gentemot andra. Barnens rättigheter blir ställda i motsats till föräldrarnas rätt som förmyndare. Befintlig lagstiftning ger därför otillräckligt skydd för barn och socialtjänsten har liten möjlighet att ingripa utan att uppfattas inkräkta på föräldrars rättigheter som förmyndare.²¹

Mer fokus på demokrati i skolan

Skola och förskola spelar en viktig roll i att stödja demokratiska principer där varje barns röst kan höras. Det är viktigt att utveckla barn och ungas personliga förståelse kring varför demokrati spelar roll just för dem. Ungdomarna i projektet Motkraft betonar även att svenska barn som alltid levit i en demokrati inte vet hur andra system upplevs och därför tar det för givet. Demokrati framstår idag som något abstrakt och institutionaliserat och elever ser inte skolråd och liknande aktiviteter som kopplat till demokrati. Skolan behöver därför förtydliga hur demokratiska principer ger möjligheter för elever att påverka sin skolgång. Demokrati handlar inte bara om styrelseskick utan även om fri- och rättigheter samt skyldigheter. Skolan är en viktig plattform för dialog och dess demokratiska uppdrag handlar även om att kunna möta extrema åsikter.²² Demokratiundervisningen bör koppla till ungas vardag och verklighet. Inte minst med tanke på den ökning vi ser av hot och hat, särskilt mot unga.²³

Källor:

15. Regeringskansliet, "Barnkonventionen som svensk lag", hämtad 2020-11-21
16. Sveriges Riksdag, "Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet", 2019, hämtad 2020-11-24
17. Bris och Sveriges stadsmissioner, "Min tur att berätta, Barns röster om att leva med våld", 2020, s. 5, hämtad 2020-11-24
18. Barnombudsmannen, "Dom tror att dom vet bättre. Barnet som rättighetsbärare", 2020, s. 20, hämtad 2020-11-24
19. Säkerhetspolisen, "Årsbok 2019", s. 52, hämtad 2020-11-24
20. Barnombudsmannen, "Dom tror att dom vet bättre. Barnet som rättighetsbärare", 2020, s. 20, hämtad 2020-11-24
21. Bris och Sveriges stadsmissioner, "Min tur att berätta, Barns röster om att leva med våld", 2020, s. 6, hämtad 2020-11-24
22. Barnombudsmannen, En barnrättslig analys av "Barn och unga som involveras i våldsbejakande extremism. En kunskapsöversikt om barn inom höger-, vänster- och islamistisk extremism.", 2018, s. 44, hämtad 2020-11-24
23. SOU 2020:56, "Det demokratiska samtalet i en digital tid - Så stärker vi motståndskraften mot desinformation, propaganda och näthat", 2020, hämtad 2020-11-29